

POSTANOWIENIE

Dnia 9 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Antoni Bojańczyk

SSN Paweł Czubik

w sprawie ze skargi M. D.

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w [...]

w sprawie o sygn. akt III AUa [...],

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 9 stycznia 2019 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...], sygn. akt III AUa [...], nastąpiła przewlekłość postępowania,**
- 2. przyznaje Skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] sumę pieniężną w wysokości 3.000 (trzy tysiące) zł,**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz Skarżącej kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,**
- 4. w pozostałym zakresie skargę oddala.**

UZASADNIENIE

M. D. reprezentowana przez swojego pełnomocnika, w piśmie z dnia 23 lutego 2018 r. wystąpiła do Sądu Najwyższego za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w [...] o stwierdzenie, że w sprawie prowadzonej przed Sądem Apelacyjnym w [...] (sygn. akt III AUa [...]) nastąpiła przewlekłość postępowania. Skarżąca domaga się tym samym:

- 1) Stwierdzenia przewlekłości postępowania we wskazanej sprawie;
- 2) Przyznania Skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] sumy pieniężnej w kwocie 8.000 zł;
- 3) Zasądzenia na rzecz Skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] kosztów zastępstwa w postępowaniu ze skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki – według norm przepisanych.

Skarżąca ponadto w skardze domagała się wydania Sądowi Apelacyjnemu w [...] zalecenia wyznaczenia terminu rozprawy na dzień przypadający maksymalnie 2 miesiące od dnia rozpoznania skargi, lecz z uwagi na ogłoszenie wyroku będącego przedmiotem skargi przez Sąd Apelacyjny w [...] w dniu 13 lipca 2018 r., Skarżąca pismem z dnia 16 lipca 2018 r. cofnęła powyższe żądanie.

W uzasadnieniu skargi wskazano, iż Skarżąca pismem z dnia 27 listopada 2015 r. wniosła odwołanie od decyzji ZUS z dnia 27 października 2015 r. (nr [...]). Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 6 października 2016 r. (sygn. akt V U [...]) oddalił to odwołanie. W związku z powyższym Skarżąca wniosła apelację od powyższego wyroku. Apelacja została przekazana Sądowi Apelacyjnemu w [...] w dniu 23 listopada 2016 r. Do czasu wniesienia skargi, Sąd Apelacyjny w [...] nie wyznaczył terminu rozprawy apelacyjnej. Okres ten - od momentu przekazania akt przez Sąd Okręgowy w K. wynosił 15 miesięcy. Skarżąca wskazała, że rozstrzygnięcie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest dla niej istotne m.in. z uwagi na potencjalne ryzyko zapłaty nie tylko należności głównej (z tytułu składek za ubezpieczenie), ale również odsetek od tej kwoty – w tym również za czas postępowania i bezczynności Sądu, w razie niekorzystnego rozstrzygnięcia sprawy dla niej.

Reprezentujący Skarb Państwa Prezes Sądu Apelacyjnego w [...], w odpowiedzi na skargę wniósł o jej oddalenie, a w przypadku jej uwzględnienia – o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania. W uzasadnieniu podniósł, że w dniu 28 lutego 2018 r. Przewodniczący Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Apelacyjnego w [...] wyznaczył rozprawę apelacyjną na dzień 25 kwietnia 2018 r. Wyjaśnił ponadto, że czas oczekiwania na wyznaczenie rozprawy wynikał z ilości spraw, które wpływają do tego Wydziału w ostatnich latach (przede wszystkim w

związku z licznymi odejściami sędziów w stan spoczynku). Co więcej, podkreślił, że sprawa będąca przedmiotem skargi nie należała do kategorii spraw pilnych, które powinny być rozpatrywane w pierwszej kolejności.

W dniu 11 lipca 2018 r. odbyła się rozprawa przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie będącej przedmiotem skargi, a w dniu 13 lipca 2018 r. Sąd ten ogłosił w tej sprawie wyrok.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z przepisem art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 75), strona może wnieść skargę na stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Pomimo braku wskazania przez ustawodawcę konkretnego terminu, po upływie którego należy uznać, że dochodzi do przewlekłości postępowania, zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego przyjmuje się, że skarga o stwierdzenie takiej przewlekłości jest zasadna w razie przekroczenia 12-miesięcznego okresu bezczynności Sądu drugiej instancji w wyznaczeniu terminu rozprawy odwoławczej (np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 listopada 2014 r., III SPP 229/15, Legalis nr 1180460; z dnia 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, LEX nr 2456369; z dnia 19 października 2017 r., III SPP 43/17, Legalis nr 1695693; z dnia 7 marca 2017 r., III SPP 6/17, Legalis nr 1581143). W niniejszej sprawie okres oczekiwania na wyznaczenie rozprawy apelacyjnej wynosił ok. 15 miesięcy, natomiast okres oczekiwania na rozpatrzenie apelacji Skarżącej – ok. 20 miesięcy. Biorąc to pod uwagę, należy

przyjąć, że postępowanie toczące się przed Sądem Apelacyjnym w [...] (sygn. akt III AUa [...]) objęte było przewlekłością.

Argumentem przemawiającym dodatkowo za uznaniem powyższego postępowania za przewlekłe jest okoliczność, iż dotyczyło ono rozpatrzenia sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. W orzecznictwie zasadniczo uznaje się, że sprawy tego rodzaju powinny być rozpatrywane pilnie i w sposób szczególnie sprawny (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 marca 2005 r., III SPP 34/05, OSNP 2005 nr 20, poz. 327; z dnia 4 kwietnia 2017 r., III SPP 13/17, LEX nr 2298290). Biorąc pod uwagę, że okres oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej wynosił aż 15 miesięcy, nie można przyjąć, że sposób postępowania Sądu Apelacyjnego w [...] w niniejszej sprawie spełnia takie kryterium.

Nie ma w tym względzie znaczenia powołana w odpowiedzi na skargę okoliczność ilości spraw wpływających do III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Apelacyjnego w [...] oraz zmniejszona liczba sędziów tego Wydziału. Nawet znaczny i stale wzrastający wpływ spraw, jak również niewystarczająca obsada sędziów, którzy orzekają w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, nie mogą usprawiedliwiać kilkunastomiesięcznej przewlekłości postępowania, wynikającej z braku wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 121).

Należy ponadto podkreślić, że samo zakończenie postępowania w sprawie będącej przedmiotem skargi nie ma znaczenia dla zasadności jej rozpatrywania. W przypadku, gdy skarga została wniesiona w toku postępowania, powinna zostać rozpatrzona merytorycznie - również po zakończeniu tego postępowania (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2008 r., III SPZP 1/07, Legalis nr 92754; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2008 r., III SPP 50/07, Legalis nr 125910).

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego, stosownie do treści art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i

postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, Sąd Najwyższy miał obowiązek rozstrzygnąć wniosek Skarżącej o zasądzenie od Skarbu Państwa odpowiedniej sumy pieniężnej. Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 342). Wysokość przyznanej sumy pieniężnej powinna być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego. Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15, LEX nr 2032325; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2015 r., III SPP 10/15, LEX nr 1740741).

Skarżąca wnioskowała o przyznanie jej z tego tytułu 8.000 zł. Uzasadniając wysokość tej kwoty wskazała, że w razie ostatecznego częściowo niekorzystnego rozstrzygnięcia sprawy, oprócz zobowiązania głównego z tytułu składek na ubezpieczenie z około 7 miesięcy będzie zobowiązana do zapłaty odsetek także za czas postępowania i okres bezczynności sądu. Świadomość możliwości pozbawienia środków do życia powoduje u Skarżącej kłopoty ze snem i ogranicza działalność inwestycyjną. Zamiast inwestowania w swój rozwój i działalność jest zobowiązana odkładać drobne kwoty, żeby w razie konieczności przynajmniej częściowo dobrowolnie spłacić dług.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę zarówno powyższe obawy Skarżącej, jak również to, że w przypadku zasądzenia odsetek istnieje możliwość ubiegania się o stosowne odszkodowanie w odrębnym postępowaniu. Uwzględnił ponadto charakter sprawy i jej znaczenie dla Skarżącej oraz wielkość zwłoki w podejmowaniu czynności przez Sąd Apelacyjny w [...]. W ocenie Sądu Najwyższego kwota 3.000 zł rekompensuje zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

O kosztach zastępstwa prawnego orzeczono na podstawie § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).